

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis-, beredskaps- og innvandringsministeren

Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
18/1835

Dato
12.4.2018

Svar på dokument 8:165 S (2017-2018) – Representantforslag om gjennomgang av offentlige oppreisnings- og erstatningsordninger

Jeg viser til brev 21. mars 2018 der justiskomiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med representantforslag 165 S (2017-2018) fra representantene Olaug V. Bollestad og Geir Jørgen Bekkevold. Representantene ber om en gjennomgang av offentlige oppreisnings- og erstatningsordninger og fremmer i den forbindelse to forslag. Jeg vil nedenfor uttale meg om forslagene.

Forslagets punkt 1:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av offentlige oppreisningsordninger, som i særskilt grad ser på hvilke grupper som ikke er omfattet av ordningene, og vurderer om disse bør innlemmes.

I begrunnelsen for forslaget punkt 1 viser forslagsstillerne til at det er behov for en gjennomgang av Stortingets rettfærdsvederlagsordning, blant annet fordi det er over ti år siden forrige gjennomgang, i tillegg til at det er flere grupper som forslagsstillerne mener bør vurderes innlemmet i ordningen. Jeg tolker derfor forslaget slik at det begrenses til spørsmål om rettfærdsvederlag.

Rettfærdsvederlagsordningen er basert på sedvane og er ikke regulert nærmere i formelle regler. Ordningen er ikke avgrenset til enkelte grupper. Dersom det blir ønskelig å detaljregulere hvem som skal ha rett til rettfærdsvederlag og hvor mye de skal få, har vi en erstatningsordning av en helt annen karakter. Da oppstår en rekke prinsipielle spørsmål blant annet om avgrensning i forhold til andre erstatningsordninger, foreldelsesregler osv. Spørsmålet om erstatning i form av penger er den beste måten å hjelpe de aktuelle personene på vil naturlig også måtte vurderes.

Det er foretatt flere gjennomganger av rettferdsvederlagsordningen. Siste gjennomgang av ordningen ble igangsatt av regjeringen Stoltenberg og gjennomført i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Arbeidet ble avsluttet i 2013 og det ble i Prp. 1 S (2013-2014) for Justis- og beredskapsdepartementet gitt følgende redegjørelse til Stortinget:

«Regjeringen har nå foretatt en prinsipiell gjennomgang av rettferdsvederlagsordningen. Gjennomgangen er gjennomført i flere deler:

- 1. Spørsmålet om det bør opprettes tilpassede ordninger for særskilte søkergrupper er vurdert av Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.*
- 2. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har også gjennomført en utredning av om det bør lempes på beviskravene for fosterhjemsbarn, se nærmere omtale i Prop. 1 S (2013–2014) fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.*
- 3. Overordnet gjennomgang av ordningen, herunder plassering av budsjettansvar for ordningen.*

Regjeringen har konkludert med at rettferdsvederlagsordningen, slik den nå er, bør beholdes og at det ikke er nødvendig å opprette tilpassede ordninger for særskilte søkergrupper. Videre har Regjeringen konkludert med at det av tungtveiende personvern hensyn ikke bør lempes på beviskravene for fosterhjemsbarn og at utvalgene skal fortsette å behandle slike saker i overensstemmelse med anbefalingen fra lederen av Stortingets rettferdsvederlagsutvalg I og stortingsflertallet, jf. Innst. 63 S (2009–2010). Regjeringen har også konkludert med at sekretariatet og fungerer godt. Den forberedende behandling i de respektive forberedende etater fungerer nå også langt på vei etter de forutsetninger Regjeringen har trukket opp, selv om saksbehandlingstiden for noen grunnlag fortsatt overstiger 12 måneder. Endelig har Regjeringen konkludert med at budsjettansvaret for ordningen skal overtas av Justis- og beredskapsdepartementet. Grunnet redusert sakstiltfang har departementet bedt Stortinget ta stilling til hvorvidt det kun skal være ett utvalg i arbeid.»

Etter min vurdering er det ikke grunn til å foreta en ny gjennomgang nå.

Forslagets punkt 2:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av de ulike kommunale og fylkeskommunale oppreisnings- og erstatningsordningene, for å få oversikt over potensielt problematisk forskjellsbehandling.

Kommunale og fylkeskommunale oppreisningsordninger er ordninger som kommunene og fylkeskommunene selv står fritt til å opprette. Innholdet i ordningene og hvordan de skal forvaltes, herunder hvilke områder ordningene skal omfatte og størrelsen på oppreisningen er opp til den enkelte kommune og fylkeskommune å

bestemme. Det må derfor aksepteres at de velger ulike løsninger som kan føre til ulik praksis ut fra forholdene i den enkelte kommune eller fylkeskommune. Ordningene er etablert og virker på siden av rettferdsvederlagsordningen og andre statlige ordninger. Staten har ikke funnet grunnlag for å regulere de kommunale og fylkeskommunale oppreisningsordningene.

Representantene viser til at de anerkjenner at staten ikke skal gripe inn i kommunale ordninger, men mener likevel at det er et behov for å gjennomgå ordningene for å avdekke eventuell forskjellsbehandling.

Til dette vil jeg påpeke at det ikke er omtvistet at det er forskjeller mellom de ulike kommunale og fylkeskommunale oppreisnings- og erstningsordningene. Jeg mener det ikke er behov for en gjennomgang for å avdekke dette. Kartleggingsstudien *Kommunale oppreisningsordninger for tidligere barnehjemsbarn* (universitetet i Oslo, 2010) viste eksempelvis store variasjoner i hvordan kommunale og fylkeskommunale oppreisningsordninger for gruppen barnehjemsbarn er organisert og innrettet, og at det var store forskjeller på oppreisningsbeløpets størrelse. Jeg mener vi bør akseptere at det er kommunale forskjeller, på samme måte som kommunene velger ulike løsninger på en rekke andre områder. Som representantene selv påpeker har vi ikke grunnlag for å gripe inn i kommunale ordninger, og jeg kan derfor ikke se behovet for å kartlegge forskjellene i ordningene ytterligere.

Det reises jevnlig spørsmål om Stortingets rettferdsvederlagsordning og andre kommunale ordninger bør endres. Spørsmålet om oppreisningsordninger er eksempelvis tatt opp i NOU 2015:7 *Assimilering og motstand*, hvor det foreslås å revurdere sider ved de eksisterende erstatnings- og oppreisningsordningene for romanifolk/tatere for at de skal kunne oppfattes som rettferdige og fungere etter sin hensikt. Forslaget er til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Med vennlig hilsen

Tor Mikkjel Wara